

vergadering **C127 – WEL10**
zittingsjaar 2011-2012

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en
Armoedebeleid

van 7 februari 2012

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Willy Segers tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over de gebrekkige aandacht voor Brusselse kinderarmoede

- 977 (2011-2012)

Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over de projectoproep ‘lokale projecten kinderarmoedebestrijding’ en de toepassing in Brussel

- 987 (2011-2012)

3

Vraag om uitleg van mevrouw Fatma Pehlivan tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het stijgend aantal vrouwen van allochtone origine in vluchthuizen

- 1035 (2011-2012)

Vraag om uitleg van de heer Willy Segers tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over allochtone vrouwen in vluchthuizen

- 1052 (2011-2012)

8

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Van der Borght tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over meer aandacht voor kankerpatiënten die in de thuisomgeving willen sterven

- 1055 (2011-2012)

14

■

Voorzitter: de heer Tom Dehaene

**Vraag om uitleg van de heer Willy Segers tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over de gebrekkige aandacht voor Brusselse kinderarmoede
- 977 (2011-2012)**

**Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over de projectoproep 'lokale projecten kinderarmoedebestrijding' en de toepassing in Brussel
- 987 (2011-2012)**

De voorzitter: De heer Segers heeft het woord.

De heer Willy Segers: Voorzitter, minister, collega's, mijn vraag is ingegeven door een artikel dat eind januari in De Standaard is verschenen. Het was geïnspireerd door een schriftelijke vraag van de heer Delva.

Ten gevolge van een gebrekkige communicatie liep Brussel vorig jaar duizenden euro's aan subsidies mis voor de bestrijding van kinderarmoede. In september lanceerde u de oproep om lokaal meer werk te maken van kinderarmoedebestrijding. Daarvoor zet u een budget van 1 miljoen euro opzij, te verdelen tussen Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap in Brussel. Brussel diende slechts twee projecten in, en die haalden dus de selectie niet.

Nochtans hadden Brusselse organisaties die bezig zijn met jongeren en kinderarmoede het geld hard kunnen gebruiken. Dat zegt ook de coördinator van D'Broej, de koepelorganisatie voor de emancipatie van Brusselse jongeren: "De subsidies voor veel jeugdhuizen en jongerenorganisaties zijn vaak veel te laag" waardoor alle andere bijdragen zeer welkom zijn. En: "Voor elk extraatje, zoals een computer, moeten we een projectfinanciering aanvragen. Dat is moeilijk werken." Volgens de coördinator is de onrust groot bij de jeugdhuizen die vaak met arme jongeren werken.

Blijkbaar is de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) hierover niet gecontacteerd, wat maar matig door D'Broej werd geapprecieerd. D'Broej beschouwt de VGC als haar belangrijkste partner. Ook CD&V-politica Brigitte Grouwels, de Brusselse minister van Welzijn, reageerde ontgoocheld. Ze vindt het onaanvaardbaar dat de VGC in Brussel nooit "specifiek en formeel" werd ingelicht van de plannen. Uw kabinet erkent dat twee erkende Brusselse projecten weinig zijn, maar weerlegt de beschuldiging van gebrekkige communicatie. Mevrouw Magda De Meyer, adjunct-kabinetschef Armoede zegt daarover: "We hebben de VGC inderdaad niet specifiek verwittigd. Maar iedereen die het moest weten, was op de hoogte. Alle nodige informatie stond op verschillende websites, zoals die van de Vlaamse overheid."

In 2012 plant het kabinet een nieuwe oproep. "Met deze keer specifieke aandacht voor de hoofdstad," aldus mevrouw De Meyer. Die specifieke aandacht is immers meer dan nodig voor een stad die meer en meer te kampen heeft met armoede. Minister, in uw beleidsbrief Armoedebestrijding 2011-2012 kondigde u alvast volgende zaken aan: "De Vlaamse Regering wil maximaal investeren in de bestrijding van armoede in haar hoofdstad. (...) In overleg met de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en alle andere betrokken actoren en stakeholders hebben we de mogelijkheden onderzocht om een permanent overleg met betrekking tot armoedebestrijding op te starten. (...) Daarnaast heb ik regelmatig contact met mijn collega bevoegd voor Brussel die problematieken en opportuniteiten kan signaleren binnen de gemeenschapsaangelegenheden."

Minister, ik had graag een antwoord op volgende vragen gekregen. Een: vindt u dat u in uw armoedebestrijdingsbeleid voldoende aandacht aan Brussel besteedt? Twee: waarom hebt u

de VGC niet gecontacteerd? Beschouwt u de VGC als een essentiële partner van uw armoedebestrijdingsbeleid in Brussel? Bent u van plan in de toekomst de VGC toch te contacteren, onder meer bij de nieuwe oproep? Zal dat dan gebeuren in het kader van “specifieke aandacht voor de hoofdstad”? In welke andere accenten ten aanzien van de hoofdstad voorziet u dan?

Drie: wat is de stand van zaken betreffende het permanent overleg, onder meer met de VGC, over armoedebestrijding? Vier: hebt u de voorbije maanden met uw collega bevoegd voor Brussel het over deze problematiek gehad? Indien ja, heeft hij u gewezen op bovenvermelde Brusselse opportuniteiten? Zijn er eventueel andere interessante zaken besproken? Indien ja, welke?

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Voorzitter, minister, collega's, mijn vraag gaat ook over de projectoproep ‘lokale projecten kinderarmoedebestrijding’ waarmee de Vlaamse Regering in 2011 wilde bijdragen tot de oprichting en voortzetting van lokale initiatieven gericht op de aanpak van kinderarmoede. De Vlaamse Regering heeft deze projectoproep gelanceerd opdat op alle beleidsniveaus ingezet zou worden op initiatieven die gericht zijn op de aanpak van kinderarmoede. Door de hechte band met de inwoners en door hun omvang kunnen lokale initiatieven een belangrijke rol spelen in de aanpak van kinderarmoede.

De oproep werd gericht tot verenigingen zonder winstoogmerk en lokale besturen. In totaal werd een budget van 1 miljoen euro voor deze projectoproep vrijgemaakt. De betrokken actoren konden tot eind oktober 2011 intekenen. In de laatste beleidsbrief Armoedebestrijding verwees u expliciet naar deze projectoproep, en ook naar Brussel: “De gelanceerde oproep rond lokale projecten gericht op de aanpak van kinderarmoede zijn daarnaast eveneens toegankelijk voor projecten binnen het Brussels grondgebied.”

In uw antwoord op mijn schriftelijke vraag nummer 94 liet u echter weten dat slechts twee projecten voor het Brussels Hoofdstedelijke Gewest werden ingediend. Deze projecten werden na de inhoudelijke beoordeling niet in aanmerking genomen. Dat is, gezien de hoge armoedegraad in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ook bij kinderen, natuurlijk jammer. Van de voorziene 1 miljoen euro ging welgeteld 0 euro naar projecten in onze hoofdstad – in de stad waar de armoede het grootst is van heel Vlaanderen.

Een van de redenen hiervoor ligt mijns inziens in het feit dat het lokaal bestuur in Brussel – de VGC – in tegenstelling tot de Vlaamse gemeentebesturen, niet werd ingelicht. Gelukkig vermeldt u in uw antwoord wel: “Indien er een nieuwe projectoproep georganiseerd zou worden, zal voor de VGC wel bijzondere aandacht zijn”. Ik leid hieruit af dat u ook vindt dat de communicatie naar de VGC bij deze projectoproep niet volstond.

Minister, kunt u een kort overzicht geven van de verdeling van de middelen van deze projectoproep? Welke steden komen hierbij vooral aan bod? Ik veronderstel dat het om steden gaat waar de armoedegraad ook zeer hoog is. Welke twee projecten waren ingediend vanuit het Brussels Hoofdstedelijke Gewest? Kunt u toelichten wat u bedoelt met de zin: “Brusselse gemeentebesturen of OCMW's konden niet intekenen op de projectoproep. De Vlaamse Gemeenschap heeft immers geen bevoegdheden over de Brusselse gemeenten.”

Dat laatste klopt natuurlijk op zich, maar druist de manier waarop u dit verwoordt, niet in tegen het principe van de toepassing van de Vlaamse gemeenschapsbevoegdheden in Brussel? Stel dat er een nieuwe projectoproep zou komen. Hoe zult u het dan aanpakken opdat in onze hoofdstad de actoren op het terrein sneller en sterker zouden worden ingelicht over die projectoproep?

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Voorzitter, minister, collega's, ik wil me graag aansluiten. Mijn aandacht was ook getrokken door het krantenartikel dat is verschenen op basis van uw

schriftelijke vraag. Ik heb altijd wat schroom om zelf initiatieven te nemen over een dossier waar andere collega's mee bezig zijn omdat volgens mij de eer moet toekomen aan diegene die het aanvankelijke initiatief heeft genomen. In elk geval is het belangrijk genoeg om er in deze commissie aandacht aan te besteden.

Minister, in uw beleidsbrief hebt u bijzondere aandacht besteed aan de problematiek van kinderarmoede. Het is dan misschien betreurenswaardig dat door communicatieproblemen een aantal ingediende initiatieven in onze hoofdstad het niet hebben gehaald. Ik zou u willen vragen of dat klopt.

Omwille van de specifieke inhoud hebt u twee ingediende projecten niet aanvaard. U zult daar, al dan niet terecht, uw redenen voor hebben. Ik had toch graag wat meer toelichting gekregen om welke inhoudelijke redenen die projecten niet zijn geselecteerd.

De voorzitter: Minister Lieten heeft het woord.

Minister Ingrid Lieten: Voorzitter, collega's, ik wil herhalen dat het niet correct is dat Gent en Antwerpen een groot deel van de projectmiddelen toegewezen kregen. Er is in Gent een project goedgekeurd en enkele in Antwerpen. De overige geselecteerde projecten worden uitgevoerd in heel Vlaanderen, in centrumsteden en op het platteland.

Ik wil ook nog eens duidelijk stellen dat deze projectoproep 'lokale kinderarmoedebestrijding' gericht was naar initiatieven voor de doelgroep van kinderen van 0 tot 3 jaar en hun gezinnen. Hoewel de problematiek van jongeren uiteraard ook belangrijk is, konden de initiatieven die u noemt, mijnheer Segers, in dit verband geen aanspraak maken op subsidies. Bovendien is dergelijke projectoproep niet bedoeld om een eventueel tekort aan werkingsubsidies bij te passen, die dan ook nog vanuit andere budgetten zouden moeten komen. De reguliere subsidies van die werkingen vallen ook buiten mijn bevoegdheden.

Meer in het algemeen heb ik wel de aandacht voor Brussel binnen het armoedebestrijdingsbeleid verhoogd. Op basis van de eerste projectoproep zal ik ook bij de volgende projectoproep dit jaar specifieke accenten leggen, zoals de Brusselse context. Ik wil meteen die aandacht nog verscherpen.

De Brusselse context maakt de complexiteit van integrale armoedebestrijding echter niet eenvoudiger. De verhoudingen tussen de Vlaamse Gemeenschap en de lokale besturen zijn fundamenteel anders in het Vlaamse Gewest dan in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Heel wat domeinen waarop structureel moet worden gewerkt om kinderarmoede te bestrijden, zijn gewestbevoegdheden, bijvoorbeeld wonen, ruimtelijke ordening, tewerkstelling van de ouders. Om de afstemming tussen de verschillende betrokken regio's en beleidsdomeinen te verbeteren, is het permanent armoedeoverleg Brussel opgestart. Via dit overleg zorg ik er ook voor dat er in het in opmaak zijnde Brusselse actieplan ook een steentje wordt bijgedragen vanuit Vlaanderen voor de aanpak van deze problematiek. In tegenstelling tot Vlaanderen waar de regering heeft gekozen de klemtoon te leggen op de leeftijdscategorie van 0 tot 3 jaar, heeft Brussel beslist zich te focussen op de doelgroep jongeren van 16 tot 25 jaar. Er is niets mis mee, maar het geeft aan dat we een andere finaliteit inzake de aanpak van kinderarmoede voor ogen hebben.

De communicatie voor deze projectoproep gebeurde overal gelijkaardig. Het klopt dus niet dat de VGC niet specifiek gecontacteerd werd. De oproep en alle info hieromtrent was wel terug te vinden op de armoedewebsite van de Vlaamse overheid alsook op die van de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB). Daarnaast was deze ook te vinden op de website van Kind en Gezin.

Ook heeft het Vlaams Netwerk van Verenigingen waar armen het woord nemen al zijn organisaties die in Brussel actief zijn, daarover aangeschreven. In elk geval zal ik in de toekomst, en gezien de lage respons in Brussel, zeker de VGC apart contacteren. Er zal binnenkort ook overleg plaatsvinden tussen mijn administratie en de VGC om gezamenlijk na

te gaan hoe we er best voor kunnen zorgen dat er in de volgende projectoproep, die we dit voorjaar willen lanceren, niet alleen meer projecten vanuit Brussel ingediend worden, maar ook dat er voldoende kwaliteitsvolle projecten effectief ondersteund kunnen worden en dat de projecten beantwoorden aan de doelstelling en de criteria die wij in de oproep lanceren. Ik zit hieromtrent dan ook binnenkort samen met mijn Brusselse collega-minister Grouwels.

Het permanente armoedeoverleg Brussel is opgestart en samengekomen op 10 mei, 5 juli, 4 oktober, 14 november 2011 en op 10 januari 2012. Ik vertegenwoordig de Vlaamse Regering op dat overleg. Op de agenda stond onder meer de samenstelling van het armoedeoverleg, de opvolging van het Brusselse actieplan armoedebestrijding 2010 en de voorbereiding van het Brusselse actieplan armoedebestrijding 2012. Tijdens het overleg werd trouwens al de focus van Vlaanderen op de groep van 0 tot 3 jaar bekendgemaakt en toegelicht.

Er is uiteraard geregeld overleg met mijn collega bevoegd voor Brussel. Binnenkort zitten we trouwens opnieuw rond de tafel. Ik zal daar ook het onderwerp lanceren van onze specifieke oproep voor Brussel in het kader van preventieve gezins- en opvoedingsondersteuning. Ik zal dat doornemen en bespreken met minister Grouwels en nagaan hoe we elkaar daarin kunnen versterken.

Er werden 99 projecten ingediend voor een totaalbedrag van 4.145.221 euro. Voor de verdeling van de middelen binnen die oproep werden de projecten beoordeeld op vijf gelijkwaardige criteria. Eén: de inhoudelijke relevantie in het kader van de projectoproep. Twee: de mate van lokale samenwerking, in het bijzonder met een of meerdere lokale besturen en mensen in armoede zelf. Drie: de verhouding tussen de vooropgestelde inhoud en het gevraagde subsidiebudget. Vier: de mate waarin het project in de aanvraag goed is uitgewerkt en een kwalitatieve uitvoering laat vermoeden. Vijf: de mogelijkheid tot ruimere toepasbaarheid in andere organisaties of regio's.

Projecten moesten op die criteria een totaalscore van 60 procent behalen om in aanmerking te komen voor een subsidie, zoals vermeld in de informatiebrochure bij de projectoproep. Op basis van de scores werd een ranglijst opgemaakt. Als uitgangspunt werden de best scorende projecten geselecteerd. Ik heb echter ook rekening gehouden met een minimale regionale spreiding over heel Vlaanderen, zonder projecten op te vissen die minder dan 60 procent scoorden.

De 23 uiteindelijk geselecteerde projecten binnen deze projectoproep van 1 miljoen euro worden dus uitgevoerd over heel Vlaanderen, zowel in grootsteden, kleinere steden als op het platteland. De regionale verdeling is als volgt: 6 projecten worden uitgevoerd in de provincie Antwerpen, 4 projecten in Limburg, 6 in Oost-Vlaanderen, 4 in West-Vlaanderen, 1 in Vlaams-Brabant, 1 project over Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant heen, en 1 project over heel Vlaanderen.

Wegens het grote succes van de projectoproep heb ik beslist om ter waarde van 312.314 euro extra projecten te ondersteunen die zich richten op de aanpak van kinderarmoede. We hebben daar een extra budget voor kunnen vrijmaken. Bij de selectie van die extra projecten werd er vooral gefocust op methodiekvernieuwing. Ook deze projecten waren regionaal verspreid over de verschillende provincies. Er zijn geen steden die speciaal meer aan bod komen, dus ook niet Gent of Antwerpen, zoals misschien foutief zou kunnen worden afgeleid uit de berichten in de media.

Het eerste project vanuit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werd ingediend door de Turkse Oudervereniging in Schaarbeek rond het opstarten van opvoedingsondersteuning. Het tweede project werd ingediend door zITa Inloop Dansaert: 'Werken aan geletterdheid binnen opvoedingsondersteuning: een instrument in de bestrijding van kinderarmoede en sociale uitsluiting'. Beide projecten scoorden minder dan 60 procent en werden dus onvoldoende kwaliteitsvol bevonden. Ze konden dus niet geselecteerd worden, ook niet in het kader van een regionale spreiding.

Overeenkomstig artikel 128 van de Grondwet is de Vlaamse Gemeenschap wat het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad betreft, slechts bevoegd ten aanzien van instellingen in het kader van de persoonsgebonden aangelegenheden die wat hun organisatie betreft, moeten worden beschouwd als uitsluitend te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap. Voor publieke instellingen slaat dat organisatiecriterium op het taalgebruik. Wettelijk verplicht tweetalige publieke instellingen, zoals de Brusselse gemeenten, kunnen niet onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap vallen. Zij konden dus niet intekenen op de projectoproep. De oproep paste uitsluitend binnen de persoonsgebonden materies. Bij oproepen voor projecten op het vlak van cultuur, jeugd en sport ten aanzien van kinderen in armoede, kunnen gemeenten wel aangeschreven worden. Daar geldt immers niet dat de organisatie, maar wel de activiteiten beschouwd moeten kunnen worden als behorend tot de Vlaamse Gemeenschap.

In het verleden is er al overleg geweest met de VGC op kabinetsniveau. Er zal binnenkort opnieuw overleg plaatsvinden tussen mijn administratie en de VGC, om gezamenlijk na te gaan hoe we er het beste voor kunnen zorgen dat er in de volgende projectoproep niet alleen meer projecten vanuit Brussel ingediend worden, maar ook dat ze voldoende kwaliteitsvol zijn en inspelen op de projectoproep. Ook heb ik een onderhoud gepland met minister Smet en mijn Brusselse collega Grouwels.

Een nieuwe projectoproep lokale kinderarmoedebestrijding zal worden gelanceerd in het voorjaar, vermoedelijk in april, als alles verloopt zoals voorzien. Zoals zonet vermeld, is het overleg met de VGC ook bedoeld om de bekendmaking van deze projectoproep in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest te verbeteren. We blijven wel afhankelijk van de lokale actoren in het werkveld voor het indienen van kwaliteitsvolle projecten.

De voorzitter: De heer Segers heeft het woord.

De heer Willy Segers: Minister, ik dank u voor de toelichting die mij enigszins geruststelt. Na het armoedebesluit dat wij vorig jaar in de plenaire vergadering hebben gehouden – ook over de dramatische cijfers voor Brussel – en uw bezoek aan de commissie voor Brussel, waar u uw actieplan hebt toegelicht, zou het ongehoord zijn geweest dat alles ten gevolge van een gebrekkige communicatie zou zijn misgelopen. Ik aanvaard wat u daarover zegt en het zal wellicht zo ook wel zijn gelopen, hoewel het in de pers anders wordt uitgelegd. Ik denk dat uw uitleg over de criteria correct is.

Ik ben ook tevreden dat u een doorgedreven samenwerking met de VGC – zeker voor de nieuwe projectoproep – zult nastreven, wat moet toestaan om de criteria goed te omschrijven. Onze hoofdstad verdient bijzondere aandacht van het armoedebesluit. In de vorige ronde is het wat misgelopen, maar ik ga ervan uit dat in de tweede ronde veel wordt goedge maakt. Bij gelegenheid kunnen wij dit dossier nog eens bespreken in de commissie Brussel, in april of korte tijd later, wanneer wij weten welke projecten zijn ingediend.

De heer Paul Delva: Minister, ik dank u voor het antwoord. Ik heb een viertal opmerkingen of vragen. Een: u zei dat armoedebestrijding in Brussel een complexe zaak is, onder meer wegens de versnippering van bevoegdheden. U zei iets dat mij erg is opgevallen. U zei dat in Brussel inzake armoedebestrijding vooral wordt gewerkt met jongeren tussen 16 en 25 jaar. In Vlaanderen werken wij op dat vlak vooral met kinderen van 0 tot 3 jaar. Precies dat wil ik hier aankaarten: dat kan toch niet? Het klopt dat het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zich met de leeftijdsgroep van 16 tot 25 jaar bezighoudt. De Vlaamse Gemeenschap werkt met kinderen van 0 tot 3 jaar, en die werking stekt zich uit over het Vlaamse grondgebied en het Brusselse grondgebied. Wat de Vlaamse Regering en uzelf uitdokteren, zijn goede initiatieven, maar wij wensen dat die integraal ook voor Brussel gelden. De gewestgrens doet niet ter zake.

Twee: u zei in het antwoord op mijn schriftelijke vraag dat u de VGC beschouwt als het lokaal bestuur van Brussel. Ik begrijp dat goed. Maar uit uw antwoord leid ik af dat u de 308

Vlaamse gemeentebesturen in hun hoedanigheid van lokaal bestuur hebt aangeschreven, opdat zij zich over de projectoproepen zouden buigen. Hebt u dan ook dat 309e lokaal bestuur – het Brusselse, dat dikwijls uit de boot valt – aangeschreven? Als dat niet is gebeurd, is het kalf verdronken. Maar dan weten wij wel wat er de volgende keer dient te gebeuren. Kunt u daarover duidelijkheid scheppen?

Drie: ik heb goed begrepen wat u zei over de toepassing van de Vlaamse gemeenschapsbevoegdheden in Brussel. Als coördinerend minister voor armoedebestrijding kent u het Steunpunt Vakantieparticipatie, dat vakanties aan mensen in armoede aanbiedt. Het werkt via de lokale OCMW's. De OCMW's van het Brusselse Gewest kunnen daar wél bij aansluiten. Ik begrijp niet waarom Brusselse gemeentebesturen niet kunnen inschrijven op projectoproepen over kinderarmoedebestrijding, maar dat zij – of de OCMW's – wél kunnen aansluiten bij de werking van het Steunpunt Vakantieparticipatie.

Vier: bij wijze van illustratie vermeld ik hier het interessante antwoord dat minister Van den Bossche mij gaf over een vraag over innoverende stadsprojecten die het leven in de stad aangenamer maken. Ik stelde haar dezelfde vraag die ik ook aan u heb gesteld. Zij antwoordde mij dat zij de VGC heeft gecontacteerd met de vraag om de oproep voor die projecten bekend te maken. De VGC heeft dat dan gedaan, en de organisaties van het Brusselse middenveld ingelicht. De VGC fungeert als een trechter. De VGC kent het Brusselse werkveld en de tientallen organisaties daarin zo goed dat de informatie-doorstroming in Brussel perfect verloopt. Ik doe dus een warme oproep om de VGC van bij het begin duidelijk bij de zaak te betrekken.

Minister Ingrid Lieten: Mijnheer Delva, ik ben het ermee eens om kinderen van 0 tot 3 jaar ook in Brussel als een prioriteit te zien. Wij hebben projecten ten behoeve van hen ook niet uitgesloten. Wat de juridische beoordeling betreft, is het juist dat het Steunpunt Vakantieparticipatie onder het beleidsdomein toerisme valt. Dat is mogelijk. Maar voor de persoonsgebonden aangelegenheden is het blijkbaar niet mogelijk. Dat is het juridische oordeel van de administratie, en ik wil u dat bezorgen. De zaak is in het overleg met de VGC besproken, maar wij zullen nog meer aandacht aan de communicatie met de VGC besteden, opdat de lokale actoren goed worden voorbereid en in staat zijn om bij de volgende projectoproep beter voorbereid aan de start te verschijnen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Fatma Pehlivan tot de heer Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het stijgend aantal vrouwen van allochtone origine in vluchthuizen - 1035 (2011-2012)

Vraag om uitleg van de heer Willy Segers tot de heer Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over allochtone vrouwen in vluchthuizen - 1052 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Voorzitter, minister, collega's, vluchthuizen voor mishandelde vrouwen tellen vandaag overwegend vrouwen van allochtone herkomst. De cijfers bevestigen dit. Vorig jaar ontving het Antwerpse Zijhuis 57 vrouwen, waarvan 63 procent van allochtone herkomst. In Gent waren etnische minderheden in 2008 goed voor 71 procent van de vluchthuisbewoners. Vandaag is dat aandeel opgelopen tot negen op tien. De cijfers spreken voor zich.

Deze cijfers betekenen niet dat allochtone vrouwen vaker het slachtoffer zouden zijn van huiselijk geweld dan Belgische vrouwen. Volgens internationale onderzoeken is huiselijk

geweld in zowat alle landen even veel aanwezig. Belgische vrouwen hebben doorgaans wel een breder netwerk om op terug te vallen en vinden ook gemakkelijker en sneller hun weg naar hulp. Hun problemen worden dus sneller gedetecteerd en voor hen kan de hulpverlening in een vroeger stadium in gang schieten, nog voor zij in een vluchthuis terechtkomen.

Bij etnische minderheden lijkt dat minder goed te lukken. Vaak kennen allochtone vrouwen het hulpaanbod niet zo goed of hebben ze er een fout beeld van. Bovendien is partnergeweld in bepaalde gemeenschappen een hardnekkig taboe en is hulp vragen bijgevolg heel moeilijk of zelfs onmogelijk. De taal blijkt ook een groot struikelblok te zijn. Volgens de heer Alain Slock is het Gentse centrum algemeen welzijnswerk (CAW) Artevelde een van de weinige organisaties die tolken inzetten, waardoor dat CAW vrouwen aantrekt die elders niet terechtkunnen.

Er is gelukkig ook goed nieuws. Bij de Marokkaanse gemeenschap zou zich een positieve evolutie voordoen. Het is nog maar enkele jaren geleden dat de vluchthuizen overwegend Marokkaanse vrouwen opvingen, nu lijkt een en ander te keren. Het idee dat de strijd tegen partnergeweld een gemeenschappelijke strijd is, lijkt te groeien, aldus het Brusselse Centre de Prévention des Violences Conjugales et Familiales.

Minister, wat is uw reactie op het stijgend aantal allochtone vrouwen in vluchthuizen? Is die trend ook waar te nemen buiten de grote steden Gent en Antwerpen? Acht u het noodzakelijk om het hulpaanbod bij de etnisch-culturele gemeenschappen, in het bijzonder de vrouwenorganisaties, beter bekend te maken? Zo ja, welke initiatieven kunnen worden genomen? Welke maatregelen kunnen worden genomen om huiselijk geweld vlugger te detecteren? Klopt het dat bij de opvang van allochtone vrouwen weinig beroep wordt gedaan op tolken? Zo ja, hoe is dat te verklaren? Kan ook op dit punt worden bijgestuurd? Kunnen er lessen worden getrokken uit de positieve evolutie inzake partnergeweld in de Marokkaanse gemeenschap voor de andere gemeenschappen in Vlaanderen?

De voorzitter: De heer Segers heeft het woord.

De heer Willy Segers: Voorzitter, minister, collega's, ik heb dezelfde vraag en zal niet in herhaling vallen, maar een paar andere aspecten belichten. Vluchthuizen voor mishandelde vrouwen zitten vandaag vol vrouwen van allochtone afkomst die nog niet lang in ons land zijn. Vaak zijn ze heel zwaar aangepakt en kunnen ze nergens anders terecht. Dat schreef De Standaard op 1 februari. In Antwerpen kloppen de laatste twee jaar steeds meer Afrikaanse slachtoffers van partnergeweld aan bij de vluchthuizen. In Gent zien ze dan weer een toevloed van Bulgaarse of Slowaakse vrouwen. Volgens het CAW Metropool van Antwerpen is er een migratiestroom uit zwart Afrika waarbij de integratie lijkt mis te lopen. Dat CAW ziet ook een gelijkaardige tendens bij gezinshereniging en importbruiden.

De cijfers zijn alvast duidelijk. Belgische slachtoffers kunnen vaker terugvallen op een breder netwerk en vinden gemakkelijk hun weg naar hulp, volgens mevrouw Myriam de Vinck van het Centre de Prévention des Violences conjugales et familiales. Volgens de heer Alain Slock van de Gentse CAW Artevelde worden problemen minder snel gedetecteerd bij etnische minderheden: "Vaak kennen ze het hulpaanbod niet goed, of hebben ze er een fout beeld van." Voorts heerst in bepaalde gemeenschappen nog steeds een groot taboe op partnergeweld en om hulp vragen ligt al helemaal moeilijk. Bovendien is er de gebrekkige kennis van het Nederlands bij veel van deze vrouwen, wat de begeleiding extra bemoeilijkt. Vanuit de Marokkaanse gemeenschap komen er echter ook positieve signalen, en mevrouw Pehlivan heeft daar al op gewezen.

Minister, daarom had ik graag een antwoord gekregen op de volgende vragen. Hoe wilt u de toeleiding naar deze vluchthuizen voor allochtone vrouwen verbeteren? Hoe wilt u de detectie van problemen bij etnische minderheden verbeteren? De integratie van mensen uit zwart Afrika, bij gezinshereniging en importbruiden, loopt naar verluidt mis. Klopt deze vaststelling? Hoe verklaart u dat en wat zijn de knelpunten? Wat kunt u daar eventueel tegen

ondernemen? Is hiervoor overleg met uw collega bevoegd voor Integratie gepland? In hoeverre kan de samenwerking met de Marokkaanse gemeenschap als voorbeeld gelden? Welke lessen trekt u hieruit en wat kunt u ter zake ondernemen? Op welke manier wilt u de kennis van het Nederlands bij deze doelgroep verbeteren, zodat zij minder kwetsbaar worden? Is hiervoor overleg met uw collega's bevoegd voor Onderwijs en Inburgering gepland?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, collega's, de registratiegegevens van de CAW's geven al enkele jaren een stijging van het aantal meldingen inzake partnergeweld. In 2010 werden er 7006 meldingen ontvangen op het onthaal. Dit uit zich ook in een stijging van het aantal begeleidingen. In 2010 werd de problematiek van partnergeweld 2646 keer geregistreerd in de begeleidingen bij de CAW's.

De maatschappelijke aandacht voor de problematiek en sensibilisering draagt er zeker toe bij dat het aantal meldingen stijgt. Het blijft echter een feit dat geweld in de privésfeer en partnergeweld in het bijzonder een van de meest voorkomende vormen van geweld is in onze samenleving. Intrafamiliaal geweld komt voor in alle leeftijdscategorieën, alle sociaal-economische klassen en alle culturen.

Uit de verslagen van de bovenlokale stuurgroep intrafamiliaal geweld blijkt inderdaad dat het overgrote deel van de populatie vrouwen in een vluchthuis van allochtone origine is. Deze toename van allochtone vrouwen in vluchthuizen doet zich zowat in alle regio's voor, maar in steden zoals Antwerpen, Gent en Brussel is deze groep prominenter aanwezig.

De aanpak van familiaal geweld en partnergeweld in het bijzonder heeft de afgelopen jaren een belangrijke ontwikkeling doorgemaakt. Waar vroeger het aanbod vooral toegespitst werd op de gespecialiseerde opvang van vluchthuizen en slachtofferhulp, is de aanpak verschoven naar een zo vroegtijdig mogelijke aanpak van het probleem.

Door het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk werd een evaluatie gemaakt van de aanpak van de problematiek van intrafamiliaal geweld. Het resultaat is terug te vinden in het dossier 'Klopt dit nu? – 6 jaar werken rond familiaal geweld'. Een van de gesignaleerde knelpunten is de moeilijkere toegankelijkheid van het CAW-aanbod voor etnisch-culturele minderheden omwille van taalbarrières en culturele drempels. Hierdoor wordt bij etnisch-culturele minderheden vaak pas in een latere fase van de probleemontwikkeling hulp aangeboden. Dit blijkt onder meer uit de oververtegenwoordiging van vrouwen van allochtone afkomst in de vluchthuizen.

De bekendmaking van het aanbod van de CAW's is een permanente opdracht van de sector. Van elk CAW wordt verwacht dat het zich op dusdanige manier profileert zodat alle partners weet hebben van zijn initiatieven. Een CAW in een grootstad met een grote aanwezigheid van etnisch-culturele minderheden zal zich vanzelfsprekend op een andere manier moeten profileren dan een CAW in een regio waar er minder etnisch-culturele minderheden zijn. Om dit aanbod te optimaliseren is de samenwerking met de integratiesector en etnisch-culturele gemeenschappen essentieel. De sector van het algemeen welzijnswerk beschikt over tal van good practices met betrekking tot het bekendmaken van het hulpaanbod en het optimaliseren van de toegankelijkheid van het hulpaanbod voor etnisch-culturele minderheden.

In Oost-Vlaanderen heeft het Gentse CAW Artevelde samengewerkt met Intercultureel Netwerk Gent. Vanuit de vaststelling dat met de steeds groeiende bekendheid van welzijnsdiensten een aantal doelgroepen toch moeilijk bereikt werden, zijn CAW Artevelde en Intercultureel Netwerk Gent op zoek gegaan naar een alternatieve manier om de meest kwetsbare etnisch-culturele minderheden te informeren. Ze ontwikkelden samen de methodiek GRIP. Dit staat voor Groeps Informatie Proces en verwijst naar groepssessies die georganiseerd worden om de doelgroep op een toegankelijke en interactieve manier te informeren en te versterken. De methodiek verwijst ook naar het proces dat samen met de

groep afgelegd werd en waarin de deelnemers of deelnemsters hun eigen krachten weer ontdekken en opnieuw meer grip krijgen op hun eigen leven. Deze methodiek wordt ook toegepast op de thematiek relaties en partnergeweld.

Ook in bijvoorbeeld Dendermonde is er een samenwerkingsverband tussen het CAW en het diversiteitscentrum met het oog op de toegankelijkheidsverhoging van het reguliere dienst- en hulpverleningsaanbod voor etnisch-culturele minderheden. De samenwerking staat onder andere in voor deskundigheidsbevordering rond hulpverlening aan etnisch-culturele minderheden. Ook in de andere regio's heeft men specifieke projecten uitgewerkt en samenwerkingsafspraken gemaakt met vertegenwoordigers van de etnisch-culturele minderheden.

Ik vraag mijn administratie om samen met het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk alle good practices met betrekking tot het verhogen van de toegankelijkheid voor etnisch-culturele minderheden te verzamelen en te verspreiden.

Begin maart is het meldpunt 'misbruik, geweld en kindermishandeling' operationeel. Dit meldpunt moet ertoe bijdragen dat burgers, ook anoniem, bij dit meldpunt terecht kunnen met al hun vragen, bezorgdheden en vermoedens. Dit initiatief moet een drempelverlagend effect hebben voor iedereen die geconfronteerd wordt met partnergeweld.

Daarnaast beschikt het CAW in elk gerechtelijk arrondissement over een duidelijk en toegankelijk aanspreekpunt waar zowel burgers, politie, parket als welzijns- en gezondheidsactoren een hulpvraag kunnen stellen naar aanleiding van partnergeweld. Elk CAW heeft met deze partners ook duidelijke samenwerkingsafspraken zodat slachtoffers en plegers tijdig kunnen worden toegeleid naar het hulpaanbod van de CAW's.

Huiselijk geweld detecteren is vanzelfsprekend de eerste stap, maar daar blijft het natuurlijk niet bij. Het komt erop aan om de mensen, in het bijzonder de groep van etnisch-culturele minderheden, die geconfronteerd worden met huiselijk geweld tijdig toe te leiden naar aangepaste hulpverlening. En daar ligt vaak het probleem. Er kan niet ontkend worden dat er nog steeds een taboesfeer hangt rond de schrijnende problematiek van huiselijk geweld. Zoeken naar manieren om vrouwen te overtuigen om naar buiten te komen en de stap naar de hulpverlening te zetten, blijft een belangrijke uitdaging. Deze vrouwen leven ook vaak in gesloten gemeenschappen waar het niet de gewoonte is om personen van buiten de gemeenschap te betrekken in de persoonlijke problemen. Al deze factoren werken remmend voor het vormen van netwerken die hen op weg kunnen zetten naar de hulpverlening.

Uit het dossier 'Klopt dit nu? – 6 jaar werken rond familiaal geweld' van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk blijkt dat er in het onthaal rond familiaal geweld minder etnisch-culturele minderheden worden bereikt dan bij andere problemen. Ook de CAW's geven vanuit hun ervaring aan dat het niet gemakkelijk is om deze doelgroep te bereiken. Anderzijds stellen we vast dat de vluchthuizen wel veel allochtone vrouwen bereiken. Dit aanbod sluit wel aan bij de noden van deze doelgroep, maar wordt meestal pas in een latere fase van de probleemontwikkeling ingezet. Dit wijst erop dat het vooral moeilijk is om allochtone cliënten te bereiken in een meer preventief stadium.

Op dit punt is er dus duidelijk nood aan specifieke methodieken en inspanningen. De afgelopen jaren werden hierin wel al belangrijke stappen gezet, zoals het outreachend werken – de stap zetten naar de allochtone gemeenschappen via gespreksavonden en informatievergaderingen – en de samenwerking met zelforganisaties.

Vrouwen die bij een vluchthuis aankloppen, zijn per definitie een kwetsbare groep. Als ze bovendien ook nog van allochtone origine zijn en het Nederlands niet machtig, dan zal er een beroep worden gedaan op een tolkdienst. Werken met tolken wordt echter om verschillende redenen als niet evident ervaren: de hoge kostprijs, de beperkte beschikbaarheid van tolken, onvoldoende vaardigheden van hulpverleners in het werken met tolken, tolken beschikken niet over vaardigheden waarmee hulpverleners naar familiaal geweld kijken. Ik heb geen

zicht op de mate van gebruik van tolken in opvanginitiatieven voor allochtone vrouwen. Gezien het toenemend aantal allochtonen en anderstaligen in de opvanginitiatieven van de CAW's, ben ik ervan overtuigd dat er verschillende methodieken en instrumenten gehanteerd worden. Ik zal ook dit laten onderzoeken door mijn administratie en het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk en desgevallend voorstellen tot bijsturing uitwerken.

U vraagt of er lessen kunnen worden getrokken uit de positieve evolutie wat betreft partnergeweld in de Marokkaanse gemeenschap voor de andere gemeenschappen in Vlaanderen. Het gaat hier mijns inziens over een mentaliteitsverandering. Door steeds opnieuw de aandacht te vestigen op de problematiek van intrafamiliaal geweld en partnergeweld, ongeacht de cultuur waarin dit plaatsvindt, kan het taboe doorbroken worden, wat niet wegneemt dat we blijvend moeten investeren in preventie en sensibiliseringsprojecten. Binnen de hulpverlening bestaan er verschillende good practices rond de samenwerking met de Turkse en Marokkaanse gemeenschap, zoals onder andere gespreksgroepen voor Turkse en Marokkaanse jongeren rond relatievorming en diversiteit.

Hieruit kunnen zeker lessen getrokken worden. Er moet daarom meer aandacht besteed worden aan de cultuursensitieve aspecten van hulpverlening. De hulpverleners zelf zijn vragende partij voor methodieken om met etnisch-culturele minderheden te werken rond geweld in het gezin. Daarom wordt er in verschillende regio's actief op zoek gegaan naar samenwerkingsverbanden met etnisch-culturele organisaties, zodat zij advies kunnen verstrekken over hoe bepaalde zaken aan te pakken. Zo leert de ervaring dat een te directe aanpak van de hulpverlener afschrikt, vooral dan in gezinnen waar de vader de dominante figuur is. Daarnaast bestaan er bij de verschillende etnisch-culturele gemeenschappen ook misverstanden over hoe hulpverleners omgaan met familiaal geweld. Het komt er dus onder meer op neer om elkaar beter te leren kennen om deze misverstanden uit de wereld te helpen.

De specifieke moeilijkheden die we ervaren bij vrouwen die vanuit zwart Afrika als huwelijksmigrant of in het kader van gezinshereniging naar hier komen, is dat het zeer moeilijk is om met hen in contact te komen. Deze groep van vrouwen leeft vaak in gesloten gemeenschappen, de vrouwen komen weinig buitenshuis en hebben weinig tot geen contact met welzijnsvoorzieningen. Ze mogen vaak zelfs geen Nederlands leren, terwijl kennis van de taal een essentiële voorwaarde is tot integratie.

Het is vanuit de bezorgdheid en het besef dat er nieuwkomers zijn die niet kunnen genieten van dezelfde vrijheden als andere burgers in dit land dat inburgering voor nieuwkomers verplicht is. Wie naar Vlaanderen komt, moet minstens deelnemen aan de lessen maatschappelijke oriëntatie (MO), de lessen Nederlands, de trajectbegeleiding. Trajectbegeleiders kunnen vrouwen informatie geven, hen doorverwijzen naar hulpverleners. Inburgering alleen is echter een onvoldoende voorwaarde. Er zijn ook vrouwen die niet via dit kanaal op weg gezet kunnen worden naar hulpverlening. Daarom is het belangrijk dat er naast inburgering ook andere kanalen en initiatieven bestaan om vrouwen te bereiken en te informeren, zoals bijvoorbeeld via VOEM, Vereniging voor Ontwikkeling & Emancipatie van Moslims.

Een goede illustratie van samenwerking met onderwijs is de aandacht die 'Klasse' eind 2011 besteedde aan de problematiek van partnergeweld. Meer dan 200.000 Vlaamse leerkrachten kregen een stappenplan waarin uiteengezet werd hoe men het gesprek kan aangaan met de leerling en de ouders, hoe ze met privacy moeten omgaan en welke hulpverlening ze kunnen inschakelen wanneer ze ontdekken of vermoeden dat een leerling getuige is van partnergeweld. Leerkrachten zijn soms de enige volwassenen die een kind nog vertrouwt of bij wie het zich veilig voelt. Ook werden 700.000 ouders via 'Klasse voor Ouders' geconfronteerd met het verhaal van jonge getuigen van partnergeweld. 'Maks!' voor leerlingen van 14 tot 18 jaar en 'Yeti' voor leerlingen van 10 tot 12 jaar, hebben eveneens aandacht besteed aan het thema partnergeweld.

Tot slot wens ik ook de aandacht te vestigen op het Nationaal Actieplan Partnergeweld 2010-2014. Ter voorbereiding van dit actieplan is er overleg geweest met de administratie van

Onderwijs en Gelijke Kansen in Vlaanderen. De globale doelstellingen voor partnergeweld zijn: het ontwikkelen van kennis en het verbeteren van inzicht in de problematiek, het informeren en sensibiliseren omtrent partnergeweld, het voorkomen en opsporen van partnergeweld, het verzekeren van hulp aan slachtoffers en een aangepaste opvolging van daders van partnergeweld en het voorzien in een aangepaste politionele en gerechtelijke aanpak.

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Minister, ik dank u voor het heel uitgebreid antwoord. Ik zal het nog eens volledig moeten nalezen.

Ik wil nog een aantal bijkomende suggesties doen. Het is inderdaad heel belangrijk om het taboe te doorbreken en om het probleem bespreekbaar te maken. Ik denk dat we nog iets meer moeten samenwerken met het etnisch-culturele middenveld. Die middenveldorganisaties vallen meestal onder de voogdij van de minister van Cultuur, en ik heb de indruk dat het bespreken van deze problematiek ook wel een van hun taken zou kunnen zijn. Ik zou willen vragen om niet alleen met de minister van Onderwijs en de minister van Inburgering, maar ook met minister Schauvliege te overleggen om deze organisaties op hun verantwoordelijkheid te wijzen. Ik vind dat het ook een verantwoordelijkheid is van die etnisch-culturele minderhedenorganisaties om dit mee op te nemen.

Om het taboe te doorbreken, is het soms ook goed om ‘best practices’ uit het land van herkomst aan te halen. Ik geef een voorbeeld. Onlangs las ik in een Turkse krant dat de minister van Familie en Sociale Zekerheid, die verantwoordelijk is voor de bestrijding van partnergeweld, de groep van de mannen wil bereiken. Hij stelt dat het de mannen zijn die ervan moeten worden overtuigd dat het niet te tolereren is. Er wordt nu een hele campagne opgezet ten aanzien van de mannengemeenschap. Het komt erop neer dat bij het sluiten van een huwelijk de mannen een belofte moeten afleggen dat ze hun vrouw niet zullen slaan. Of ze die belofte dan ook houden, is nog iets anders. Het geeft wel een duidelijk signaal dat het maatschappelijk niet te tolereren is, van welke etnische afkomst je ook bent.

Elke actie die wij hier ondernemen, komt het doorbreken van het taboe ten goede. We moeten het bespreekbaar maken, niet alleen bij de vrouwen, maar bij de hele familie. U hebt gesproken over een nationaal actieplan. We zullen dat opvolgen en bekijken hoe deze materie evolueert.

Enerzijds betekent het stijgende aantal vrouwen in vluchthuizen dat zij de hulpverlening steeds meer kennen. Maar anderzijds: hoe hoger de cijfers, hoe pijnlijker. Het zijn immers niet alleen de vrouwen die er het slachtoffer van zijn, maar ook de kinderen.

De voorzitter: De heer Segers heeft het woord.

De heer Willy Segers: Minister, ik dank u voor het uitgebreide antwoord op de diverse vragen. Het geeft een zicht op de hele problematiek, enerzijds welke initiatieven al genomen worden en tot resultaten leiden, en anderzijds een aantal blijvende pijnpunten, zoals de moeilijke detectie bij bepaalde etnisch-culturele groepen, de taalbarrière, het taboe. Ik stel mijn vraag vanuit de commissie Inburgering, waar we het altijd over de grote lijnen hebben, maar dit is nu eens dagelijkse materie.

Ik apprecieer dat u spreekt over het in kaart brengen, onderzoeken en eventueel bijsturen van diverse methodieken. Dat is mijns inziens de juiste methode, het liefst in overleg met zo veel mogelijk andere vakministers, elk op hun beleidsdomein. We mogen dit niet vakjesgericht bekijken. Nieuwkomers die bij ons komen, moeten inderdaad ook kunnen genieten van onze rechten en plichten. Dat moet voor iedereen gelden.

Ik dank u voor uw antwoord. Het was veel genuanceerder dan ik kon vermoeden.

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Minister, collega's, we mogen de zaken hier niet verwarren en door elkaar gooien. Dit is niet alleen een problematiek van inburgering. Het is belangrijk om de allochtone nieuwkomers te wijzen op hun rechten en plichten, maar ook om hen te wijzen op hun plicht om die plichten na te leven. Een van die plichten is ervoor te zorgen dat ze onze taal kennen en hier ingeburgerd raken.

Minister, ik hoor u zeggen dat de CAW's vaststellen dat het niet gemakkelijk is om deze doelgroep te bereiken in een meer preventief stadium, wat een beetje contradictorisch is met de vaststelling dat hun aantal in de vluchthuizen stijgt. Daaruit blijkt immers dat ook de allochtone vrouwen die geconfronteerd worden met partnergeweld, hier hun rechten in de vorm van hulpverlening steeds beter kennen. Ik stel trouwens ook vast in Antwerpen – en wellicht is het in Gent niet anders – dat steeds meer vrouwen van allochtone afkomst de weg kennen naar het systeem van pro Deo, waarbij ze een beroep kunnen doen op een kosteloze advocaat om hen hierin te steunen.

Minister, blijven investeren in preventie is belangrijk. Het doorbreken van de taboesfeer rond partnergeweld is heel belangrijk. We hebben deze week in de media nog de laatste cijfers kunnen vernemen in verband met partnergeweld. Dat zijn schrikwekkende cijfers.

Dat heeft echter niet alleen te maken met vrouwen van allochtone afkomst, minister. Ik wil u echt vragen om uw beleid ter zake niet te veel alleen op die doelgroep toe te spitsen. Ook in onze autochtone bevolking worden vrouwen daarmee geconfronteerd. We moeten vaststellen dat het meestal vrouwen uit de laagste sociale klassen zijn die in probleemsituaties komen en geen beroep durven te doen op hulp. Vrouwen die het zich kunnen permitteren om te zeggen dat ze het geweld niet meer accepteren, zijn meestal vrouwen die over voldoende financiële middelen beschikken om die stap te kunnen zetten. Vrouwen uit de allerlaagste sociale klassen hebben die mogelijkheid niet, gewoon bij gebrek aan middelen.

U mag dit zeker niet toespitsen op de allochtone gemeenschap, minister, maar moet het zeer breed en algemeen doen, met meer dan voldoende aandacht voor onze eigen, autochtone bevolking.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, dat zijn een aantal zaken die ik zeker wil meenemen. Ik zal een aantal zaken ook laten bekijken door het steunpunt. We hebben daar wat mensen die zich hier echt op hebben toegespitst. We zullen bekijken of een aantal van die suggesties kunnen worden meegenomen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Van der Borght tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over meer aandacht voor kankerpatiënten die in de thuisomgeving willen sterven - 1055 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Van der Borght heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borght: Voorzitter, minister, collega's, 4 februari was het Wereldkankerdag. We hebben toen ook een aantal initiatieven mogen vernemen in de pers, minister. In De Morgen van 27 januari stond echter een artikel over kankerpatiënten die in de thuisomgeving overlijden, dat was gebaseerd op studieresultaten van de onderzoeksgroep Zorg rond het Levenseinde van de VUB en UGent.

Het artikel trok mijn aandacht omdat er duidelijke verschillen blijken te bestaan met onze noorderburen. Zo is het aantal patiënten met kanker dat in de thuisomgeving overlijdt in ons land ongeveer een derde van het totale aantal overlijdens, terwijl dat in Nederland 60 procent

bedraagt. Het is ook opvallend dat slechts 43 procent van de huisartsen in ons land aangeeft op de hoogte te zijn van de wensen van zijn patiënt op dat vlak. Ook hier scoort men in Nederland duidelijk beter met 67 procent. In België overlijdt 71 procent van de patiënten op de plaats van wens, tegenover bijna 90 procent in Nederland.

Professor Luc Dellens schuift een aantal verklaringen naar voren. In Nederland is er bijvoorbeeld een grotere verantwoordelijkheid van de huisarts voor zijn patiënt tot aan het overlijden. Hier komt in de laatste levensfase de zorg vooral in handen van multidisciplinaire teams. Professor Dellens stelt ook dat Nederland ervoor heeft gekozen om thuiszorg meer aan te moedigen. Ik dacht dat thuiszorg ook een bekommernis was van deze Vlaamse Regering, en meer bepaald van u, minister. Wij weten met zijn allen dat mensen inderdaad verkiezen om zo lang mogelijk thuis te worden verzorgd.

Bent u de mening toegedaan dat in Vlaanderen onvoldoende aandacht besteed wordt aan het kunnen overlijden van kankerpatiënten in de eigen thuisomgeving, gelet op de grote verschillen met Nederland? Bent u bereid om aan de hand van de studieresultaten werk te maken van een betere sensibilisering van de huisartsen in Vlaanderen voor wat betreft het overlijden van kankerpatiënten in de thuisomgeving of in hun plaats naar wens? Zo ja, welke initiatieven zult of kunt u daartoe nemen?

De voorzitter: De heer Tack heeft het woord.

De heer Erik Tack: Voorzitter, minister, collega's, vanuit mijn ervaring kan ik alleen maar beamen dat thuis sterven meestal beter is voor zowel de patiënt als zijn onmiddellijke omgeving dan in een ziekenhuis. En toch gebeurt het vaak niet. Daar zijn natuurlijk een heel aantal redenen voor.

Ik heb de studie niet gelezen en weet dus niet of de cijfers die erin staan, voor België of voor Vlaanderen gelden. Als ze voor België tellen, werpt dat natuurlijk een heel ander licht op de zaak, want er zijn grote verschillen in de gezondheidszorg tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel, zeker wat betreft de plaats die de eerste lijn daarin inneemt.

Ik lees bijvoorbeeld "dat slechts 43 procent van de huisartsen in ons land aangeeft op de hoogte te zijn van de wensen van zijn patiënt." Er zullen wel een aantal redenen voor zijn die minder met de huisarts te maken hebben dan met het systeem. We hebben in België een gezondheidszorg die veel toegankelijker is dan in Nederland, zowel naar de eerste, tweede als derde lijn. Heel wat patiënten worden soms van bij het begin van de diagnose geholpen door de tweede lijn. De huisarts wordt vaak bij de rest van de behandeling of de opvolging van de patiënt, behalve nog eens bij een oncologische vergadering, niet meer betrokken. Het is dan bijna uitsluitend een relatie tussen de patiënt en een specialistisch genezer. Dan is het natuurlijk heel moeilijk om daar als huisarts in in te breken en gesprekken aan te knopen over waar iemand zou willen overlijden. Dat is wellicht al een van de redenen waarom die 43 procent zo veel lager is dan het percentage in Nederland.

U hebt het wellicht niet zo bedoeld, mevrouw Van der Borght, maar als je dit leest, zou je kunnen denken dat huisartsen hier minder betrokken zijn bij hun patiënten dan in Nederland. Dat is helemaal niet zo: het is het systeem dat daartoe bijdraagt.

Hoe komt het dat patiënten na opvolging door een huisarts soms toch nog in een ziekenhuis terecht komen en daar overlijden? Er kan bijvoorbeeld een bepaalde complicatie zijn, of er moeten onderzoeken gebeuren die met complicaties gepaard gaan.

Hier hebben we in een aantal ziekenhuizen heel goed uitgebouwde palliatieve diensten waar mensen in een thuisvervangende situatie op een heel rustige manier het tijdelijke voor het eeuwige kunnen verwisselen. Misschien is dat in Nederland veel minder uitgebouwd. Thuis overlijden is natuurlijk niet zo gemakkelijk. Je hebt daar een hele infrastructuur voor nodig. Je moet een partner of familie hebben die voor je kan zorgen. Als de patiënt wat ouder is, is de partner meestal ook al wat ouder. Dan is het moeilijk om gedurende vele weken of

maanden continu aanwezig te zijn. Er moeten voldoende kinderen zijn die in een beurtrol zorg willen dragen voor de patiënt. Er is bij familie ook heel weinig kennis en vaak veel schrik om mensen thuis op te vangen, er is veel onzekerheid om met de dood en alle complicaties om te gaan.

Minister, het is allemaal gemakkelijk op papier gezet, maar niet zo gemakkelijk om te realiseren. Ik juich in elk geval elk initiatief toe dat u ter zake zou nemen om mensen meer mogelijkheden te bieden om thuis te overlijden.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, men moet opletten met het vergelijken van cijfers uit verschillende gezondheidszorgsystemen. Er kunnen zo veel factoren zijn die bepaalde zaken kunnen verklaren. Het is belangrijk om goed te analyseren, alvorens draconische conclusies te trekken.

Vlaanderen is verantwoordelijk voor een stukje van de thuiszorg, maar voor de terugbetaling van medische en andere RIZIV-prestaties is dat zeker niet het geval. Het is belangrijk om dat te benadrukken.

In de loop der jaren zijn bepaalde zorgvormen beter uitgebouwd dan andere. Wij moeten goed bekijken wat de toestand vandaag is, om dan te evolueren naar bijvoorbeeld meer ondersteuning van thuiszorg. De tweede lijn in het algemeen en de palliatieve eenheden in het bijzonder zien er toch wat anders uit dan in Nederland. De positie van de huisarts in Nederland verschilt van die van zijn Vlaamse collega. Dat zijn een paar algemene beschouwingen.

Wat de concrete vragen betreft, kan ik het volgende antwoorden. Er worden in Vlaanderen verschillende initiatieven genomen om de palliatieve thuiszorg en het overlijden in de eigen thuisomgeving te stimuleren, niet enkel voor kankerpatiënten, maar ook voor palliatieve personen in het algemeen. Zo hebben de vijftien palliatieve netwerken die heel Vlaanderen bestrijken en die door de Vlaamse overheid worden erkend en gesubsidieerd, specifieke opdrachten om de palliatieve thuiszorg te ondersteunen. Enkele van die opdrachten zijn het informeren van de bevolking over de verschillende mogelijkheden van palliatieve zorg, de coördinatie van de palliatieve zorg- en hulpverlening, het geven van vormingen, de ondersteuning van de eerstelijnszorgverleners, enzovoort. De Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen en het LevensEinde InformatieForum (LEIF) worden gefinancierd voor een aantal opdrachten rond het levenseinde. De mogelijkheid om te overlijden in de eigen thuisomgeving hangt echter ook af van andere factoren, zoals de wens van de persoon zelf, de gezinssituatie, de draagkracht van de betrokken mantelzorgers en de cultuur van de samenleving.

Voor alleenstaande personen is het bijvoorbeeld niet altijd evident om thuis te overlijden indien er complexe zorgen nodig zijn of wanneer weinig of geen mantelzorg beschikbaar is. Ik wens tevens te beklemtonen dat de multidisciplinaire teams, die in de laatste levensfase worden ingezet, zeker niet in de plaats treden van de huisarts, maar deze ondersteunen, zodat er aandacht kan gaan naar een holistische benadering, met aandacht voor de sociale, psychologische, spirituele en andere aspecten die even belangrijk zijn voor de levenseindeproblematiek.

De studie van de onderzoeksgroep 'Zorg rond het levenseinde' ken ik. Ik vind het uiteraard zeer positief dat studies en wetenschappelijk onderzoek over de levenseindeproblematiek wordt verricht. Dat biedt de mogelijkheid om beleidsinitiatieven waar nodig bij te sturen. Zo werk ik, in samenwerking met de sector en de administratie, aan een nieuwe regelgeving voor de palliatieve netwerken, waarbij de vaststelling en de aanpak van mogelijke knelpunten in de palliatieve zorgverlening, met de nadruk op de thuisverzorging, een van de opdrachten van deze organisaties wordt. Huisartsen zijn opgeleid om te genezen, en veel minder voor het toedienen van palliatieve zorg, comfortzorg en aandacht voor het levenseinde. De opleiding

van huisartsen op dit vlak is dus evengoed belangrijk. De beschikbaarheid van mantelzorgers is ook een belangrijk element. De huidige generatie van de mantelzorgers is vaak nog actief op de arbeidsmarkt en heeft dus minder tijd om actief mantelzorger te zijn.

Maar ik kan wel beamen dat, wat het thuis sterven betreft, er nog aanvullende initiatieven kunnen worden genomen. In dat kader zijn de initiatieven inzake vroegtijdige zorgplanning, waarvan een aantal door de Vlaamse overheid worden gefinancierd, zeer positief en belangrijk. Vroegtijdige zorgplanning is een proces van continu overleg tussen de patiënt en de zorgverlener, dat is gericht op het uitklaren van waarden en wensen van de patiënt inzake zijn palliatieve zorg. Zo heeft de patiënt meer inspraak in de zorgverlening en de beslissingen rond zijn levenseinde. Op die manier kan het percentage huisartsen en specialisten die op de hoogte zijn van de wensen van de patiënt worden verhoogd.

Ter illustratie geef ik de cijfers over de evolutie van de plaats van het overlijden in Vlaanderen. In 2003 overleed 23,3 procent thuis, 53,4 procent in het ziekenhuis en 19,3 procent in een woonzorgcentrum. In 2009 overleed 22,3 procent thuis, 49,5 procent in het ziekenhuis en 23,5 procent in een woonzorgcentrum. Er is dus eerder sprake van een verschuiving van de plaats van overlijden van de ziekenhuizen naar woonzorgcentra dan van ziekenhuizen naar thuis.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Ik dank u voor het antwoord. Het ging er mij vooral om dat het opvalt dat een hoog percentage van de huisartsen zelf zegt niet op de hoogte te zijn van de wens van de patiënt waar hij of zij verkiest de laatste momenten van zijn leven door te brengen. Op dat vlak moet een tandje worden bijgestoken, want de huisarts is de eerste vertrouwenspersoon, naast de naaste familie. Ik denk dat mensen de neiging hebben om eerst aan hun arts kenbaar te maken waar zij hun laatste dagen willen doorbrengen. Men moet zich daar goed bewust van zijn, want mensen kunnen op een bepaald moment hun wens misschien niet meer kenbaar maken. Moeten de huisartsen op dat vlak niet worden gesensibiliseerd? Dat hoeft geen geld te kosten. Ik ga er wel van uit dat de huisartsen die studie kennen en voor zichzelf tot die conclusie zullen komen.

U zei in uw antwoord dat u een aantal maatregelen in overweging wilt nemen. Kunt u daar iets meer over zeggen?

Minister Jo Vandeuren: Ik heb twee zaken vermeld. Wij werken aan een regelgevend kader voor de palliatieve netwerken. Bij de opdrachten zullen zeker de oplijsting van knelpunten en de sensibilisering staan. Hier bespraken wij ook al het Dementieplan Vlaanderen. In dat plan is de vroegtijdige zorgplanning een expliciet punt.

De heer Erik Tack: Ik wil even beklemtonen dat die palliatieve netwerken van bijzonder groot belang zijn en zeker niet, zoals ook u zei, niet in de plaats van de eerste lijn mogen treden.

Mevrouw Van der Borgh, het is niet zo eenvoudig om als arts aan de patiënt te vragen waar hij wil sterven. Bij de aanvang krijgen die mensen een diagnose met de boodschap dat men zal proberen hen zo goed mogelijk te genezen. In de loop van een lang proces kan de vraag eventueel aan bod komen, maar het is wel een heel moeilijke vraag. Staart u zich niet blind op dat cijfer van 43 procent. Het past niet altijd om die vraag te stellen. En soms voelt een arts dat ook wel aan, zonder dat de vraag expliciet wordt gesteld. Soms wordt dat met de familie besproken, maar niet rechtstreeks met de patiënt zelf.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■